

дають поточні глобальні тренди, як-то цифровізація бізнес-процесів, поширення екосистематизації, стрімкий перехід до епохи «джокерів» і навіть часткова геоекономічна фрагментація і деглобалізація в результаті затяжних військових дій.

Карачко Назарій Іванович,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»;
науковий керівник:*
Крупка Михайло Іванович,
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний етап розвитку світової та вітчизняної економіки нерозривно пов'язаний із динамічними інноваційними та глобалізаційними процесами. Широке впровадження новітніх технологій, міжнародних стандартів та швидкі зміни у бізнес-моделях кардинально трансформують підходи до ведення бухгалтерського обліку, здійснення аудиту та адміністрування оподаткування. Цей процес генерує низку актуальних проблем та викликів для українських фахівців, вирішення яких є критично важливим з метою забезпечення фінансової прозорості та економічної безпеки держави. Метою дослідження є системний аналіз ключових проблем, спричинених сучасними економічними викликами, у сферах обліку, аудиту та оподаткування в Україні, а також обґрунтування стратегічних напрямів їх подолання.

В українських реаліях проблематика технічного характеру пов'язана з повсюдним запровадженням автоматизованих засобів обліку та міграцією на віддалені сервіси зберігання даних. Ця ситуація зумовлює необхідність підвищення кваліфікації бухгалтерських працівників, які мають ефективно використовувати високопродуктивні автоматизовані платформи для обробки великих масивів інформації. Аналіз наукових джерел свідчить, що в контексті інноваційних змін першочерговим завданням для обліку є трансформація його інформаційної основи, де пріоритетом є гарантування цілісності та захищеності даних [2, с. 30]. Низький рівень захисту таких систем може стати причиною неправомірного доступу або спотворення інформації, що ставить під сумнів об'єктивність фінансової звітності.

Інтенсивний розвиток економічних відносин неминує трансформувати вимоги до облікової системи. Центральний методологічний виклик полягає у нездатності традиційних облікових парадигм адекватно інтегрувати нові фінансові об'єкти. Йдеться про такі активи, як електронні кошти, віртуальні токени, а також нематеріальні активи, пов'язані з ліцензійним програмним забезпеченням. Через відсутність чітких директив у чинних Національних стандартах (П(С)БО) виникає двозначність у тлумаченні їхньої оцінки та відображення, що підвищує ризики неточності фінансової звітності. Дослідники наполягають, що для правильної імплементації електронних грошей до облікової системи необхідно, передусім, встановити їхню точну економічну природу та відмінність від класичних грошових знаків [1, с. 267].

У сучасній нестабільній економічній ситуації в Україні сфера аудиту за останні роки демонструє виключно швидкі темпи трансформації. Ця еволюція, відкриваючи нові можливості підвищення ефективності, водночас створює низку серйозних викликів для усієї професійної спільноти, зокрема потребує глибшого осмислення підходів до організації аудиторської діяльності, підвищення рівня професійної підготовки фахівців та адаптації до нових етичних і правових умов. Серед ключових напрямів таких змін можна виокремити такі:

Переосмислення методології аудиторських перевірок. Використання аналітики великих масивів даних та інноваційних інструментів дає змогу аудиторам здійснювати майже суцільний аналіз усіх фінансово-господарських транзакцій клієнта. Хоча цей інструментарій значно підвищує якість контролю, він кардинально змінює традиційну логіку аудиту, вимагаючи повного перегляду класичних методик. Як зазначають фахівці, аудит еволюціонує від рутинного контролю до високотехнологічного аналізу інформації [3, с. 45].

Підвищення вимог до професійних компетенцій. Кваліфікаційні вимоги до сучасного аудитора суттєво розширюються. Окрім глибоких знань у сфері бухгалтерського обліку та податкового законодавства, фахівець повинен мати чітке розуміння сучасних інформаційних систем. Він має бути здатний оцінити надійність платформ клієнта, ефективно розпізнавати ризики, пов'язані з безпекою даних, та здійснювати контроль операцій, що проводяться із застосуванням інноваційних реєстрів.

Нові етичні та правові дилеми. Інтеграція автоматизованих систем в аудиторські процеси генерує складні питання щодо професійної відповідальності. Необхідно юридично визначити суб'єкта відповідальності у випадку помилок, а також гарантувати, що автоматизація не призведе до послаблення професійного скептицизму та незалежності рішень спеціаліста.

Глобалізаційні процеси суттєво впливають на національні податкові системи, оскільки розмивають межі традиційних понять, зокрема постійного представництва та місця надання послуг. Податкові механізми, сформовані в межах національних економік, часто виявляються неадаптованими до умов глобального ринку. Найвиразніше ці зміни проявляються у таких напрямках:

Оподаткування міжнародної економічної діяльності. Сучасні податкові системи мають проблеми з оподаткуванням прибутків міжнародних компаній. Ці корпорації заробляють гроші в Україні, але не мають тут фізичних офісів, що ускладнює стягнення податків. Тому Україні необхідно вдосконалити законодавство, щоб ефективно оподатковувати доходи від віддалених послуг та міжнародної електронної торгівлі, забезпечуючи справедливе наповнення бюджету.

Правове та фіскальне регулювання нових активів. Відсутність чіткого правового статусу та механізму оподаткування операцій з віртуальними активами є однією з найбільших проблем для національних фінансових систем. Ця невизначеність створює значні ризики та призводить до втрат як для держави, так і для інвесторів.

Вдосконалення податкового адміністрування. Хоча в Україні вже запроваджено автоматизовані системи адміністрування податків, необхідна їх постійна оптимізація. Ефективність інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування безпосередньо залежить від його прозорості та стабільності, а також від рівня довіри між платниками податків та фіскальними органами [4, с. 7].

На наш погляд, глобалізація та інноваційні зміни стають рушійним фактором трансформацій у бухгалтерському обліку, аудиті та податковій сфері. У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, поширення штучного інтелекту та автоматизованих систем обробки даних відбувається суттєве переосмислення підходів до збору, аналізу й представлення фінансової інформації. Це вимагає від фахівців не лише глибоких професійних знань, а й уміння швидко адаптуватися до нових стандартів, інструментів та міжнародних вимог. Крім того, інтеграція національних економік у світовий простір зумовлює потребу гармонізації облікової політики та аудиторських процедур, що підвищує рівень прозорості й довіри до фінансової звітності. Аналізуючи сучасні тенденції, можна стверджувати, що глобалізація сприяє підвищенню якості професійної діяльності аудиторів і бухгалтерів, проте водночас посилює конкуренцію на ринку праці, зумовлює появу нових етичних, правових і технологічних викликів, подолання яких вимагає системного оновлення підготовки та професійного мислення фахівців.

Для ефективного реагування на сучасні трансформаційні процеси у фінансово-економічній сфері необхідно застосовувати комплексний, системно орієнтований підхід, який охоплює як нормативні, так і технологічні аспекти регулювання.

По-перше, важливим завданням є модернізація національних стандартів бухгалтерського обліку з урахуванням появи нових видів фінансових активів, зокрема криптовалют, токенів, електронних грошей та інших інструментів цифрової економіки. Це дозволить забезпечити прозорість фінансової звітності та підвищити довіру інвесторів.

По-друге, актуальним напрямом є розвиток цифрової компетентності фахівців фінансової сфери, адже сучасні виклики вимагають володіння ІТ-інструментами для обробки великих масивів даних, автоматизації аудиту та впровадження аналітичних систем на основі штучного інтелекту.

По-третє, потребує вдосконалення податкове законодавство, яке має адаптуватися до нових умов глобалізованої економіки. Йдеться насамперед про врегулювання питань оподаткування операцій із віртуальними активами, онлайн-послугами та електронною комерцією.

Сучасні технології, цифровізація всіх сфер та галузей економіки, соціально-культурних послуг стануть передумовою для якісних змін в Україні та модернізації системи оподаткування. Комплексна реалізація зазначених вище заходів сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємств, підвищенню рівня їх прозорості, а також зумовить ефективне функціонування та інтеграцію фінансової системи України у світовий економічний простір.

Список використаних джерел

1. Свирида О., Пушкар В. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної економіки : збірник тез. Кропивницький : Центральний український національний технічний університет, 2024. С. 267–270. URL: <https://kntu.kr.ua/file/content/13539/zbirnyk-tez.pdf>
2. Шульга С. В., Дуднік Н. М. Основні тенденції розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах діджиталізації економіки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. С. 30–35. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/25_2021/4.pdf
3. Кушнір Н. Б., Мокій О. Ю. Аудит : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 250 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Auy_2017_2_9
4. Мельник В. М. Організаційно-економічний механізм забезпечення сфери оподаткування в Україні: теорія та практика: монографія. Київ : КНТЕУ, 2019. 396 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/1356/1/Melnyk_Mon.pdf